

Dereń jadalny do sadu i na działki

Dereń jadalny (*Cornus mas* L.) pochodzi z południowo-wschodniej części Europy i Azji Mniejszej. W Polsce uprawiany jest od kilkuset lat. Sadzono tę roślinę ze względu na cenne właściwości prozdrowotne owoców. We współczesnym sadownictwie dereń jadalny jest stosunkowo młodą rośliną, ale spełniającą wymagania stawiane roślinom uprawnym. Podstawową cechą biologiczną derenia stanowi brak przemienności w owocowaniu. W korzystnych warunkach, w zależności od jego wieku, produktywność derenia wynosi 25 do 40kg owoców z drzewa. Rośliny na ogół nie są uszkodzane przez szkodniki i nie chorują, stąd nie wymagają ochrony chemicznej.

Dereń to duży krzew lub drzewo wysokości do 3-5 metrów. Kwitnie bardzo wcześnie, na przedwiośniu. W Polsce środkowej zazwyczaj w drugiej połowie marca, przed rozwinięciem się liści (fot. 1).



Fot. 1 Kwiaty derenia w marcu

Owoce różnej barwie (czerwone, pomarańczowe, żółte) i różnych kształtach dojrzewają od połowy sierpnia do połowy października. Dojrzałe owoce mają smak kwaskowo cierpki lub słodkawy o jest związane z odmianą. Owoce wykorzystywane są głównie jako surowiec do wyrobu nalewek, konfitur, galaretek, soków, syropów i herbat owocowych. Mają właściwości prozdrowotne, gdyż zawierają cukry, kwasy organiczne, związki pektynowe, witaminy (A, C, P i inne), antocyjany oraz sole mineralne.

Wymagania glebowe derenia są niewielkie. W stanie naturalnym rośnie na nizinach i skalistych wyżynach, na skrajach lasów i w otwartym stepie. Dereń jadalny może być sadzony

w całej Polsce. Znosi dobrze okresowe braki wody, **nie toleruje natomiast stanowisk podmokłych**. Jest zimotrwały, na uwagę zasługuje **mała podatność kwiatów na wiosenne przymrozki**. Lepiej rośnie na glebach lekkich, wapiennych o odczynie zbliżonym do obojętnego.

Badania nad dereniem prowadzone od kilkunastu lat w Instytucie Ogrodnictwa w Skierniewicach mają na celu ocenę wartości użytkowej i wybór najlepszych odmian do uprawy w Polsce. W Sadzie Doświadczalnym Instytutu Ogrodnictwa w Dąbrowicach k./Skierniewic zgromadzono ponad dwadzieścia ciekawych genotypów derenia. Jest wśród nich kilka wartościowych odmian pochodzących z Ukrainy, Niemiec a także własnej selekcji. Odmiany te charakteryzuje się wysoką plennością i dobrą jakością owoców. W niniejszym artykule zaprezentowano trzy odmiany derenia, dobrze owocujące w polskich warunkach.

‘Elegantnyj’- odmiana pochodzi z Ukrainy. Owoce są duże, zwężone od strony szypułki, gruszkowatego kształtu, rozmieszczone na gałązkach po 1-2 sztuki. Dojrzałe owoce mają ciemnoczerwoną skórkę i miąższ. Średnia masa owocu 4,1g, długość 32 mm, szerokość 16mm (fot.2).



Fot. 2. Odmiana ‘Elegantnyj’

Odmiana wczesna, owoce dojrzewają w pierwszej lub drugiej dekadzie sierpnia, tydzień wcześniej od innych odmian. Nie mają skłonności do osypywania się w czasie dojrzewania. Drzewo o umiarkowanym wzroście i rozłożystym pokroju. Odmiana zasługuje na uwagę ze względu na piękne, smaczne owoce i wczesną porę dojrzewania. Średni plon z 10-letniego drzewa wynosi 7,5kg.

‘Nikolka’ - odmiana pochodzi z Ukrainy. Owoce ma dość duże, wydłużone, owalno-gruszkowatego kształtu, czerwone, rozmieszczone na gałązkach po 2–4 sztuki. Ich średnia masa wynosi 4,7g, długość owocu - 33mm, szerokość - 17mm. Miąższ jest ciemnoczerwony, aromatyczny, słodko-kwaśny a pestka niewielka (fot.3).



Fot. 3. Odmiana 'Nikołka'

Dojrzałość zbiorczą owoce osiągają w trzeciej dekadzie sierpnia. Są smaczne, słodkie, nie osypują się w trakcie dojrzewania i dobrze przechowują się po zbiorze przez 2–3 tygodnie. Drzewa tej odmiany mają strzelistą koronę o umiarkowanym wzroście. Średni plon z 10-letniego drzewa wynosi 9,0kg.

'Radost'- odmiana pochodzi z Ukrainy. Owoce są duże, owalne, ciemnoczerwone, rozmieszczone pojedynczo lub w grupach po 3-4 sztuki na gałęzi. Średnia masa to 5,1g, długość 27mm i szerokość 21mm. Skórka ma barwę ciemnoczerwoną, jest błyszcząca, cienka. Miąższ soczysty, ciemnoczerwony, słodko-kwaśny, ze specyficznym dereniowym aromatem (fot. 4).



Fot. 4. Odmiana 'Radost'

Owoce dojrzewają w końcu sierpnia i w pierwszej dekadzie września. Nie wykazują tendencji do opadania. Odmiana bardzo plenna, owocuje corocznie. Średni plon z 10-letniego drzewa wynosi 11,5kg. Owoce są smaczne i nadają się do różnych kierunków przetwórstwa. Można z nich produkować wysokiej jakości nalewki, galaretki, konfitury, soki i syropy. Drzewa tej odmiany mają średnio rozłożystą koronę o umiarkowanym wzroście.